

1.2.2021

**Helsingin kaupunginmuseon lausunto Katajanokanlaituri 4 asema-
kaavaehdotuksesta**

HEL 2019-011342 T 10 03 03

Helsingin kaupunginmuseo on tutustunut asemakaavaehdotukseen osoitteessa Katajanokanlaituri 4 ja lausuu asiasta kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta seuraavan.

Asemakaava ja asemakaavan muutos koskee suunnittelualuetta, joka sijaitsee Katajanokalla Tulli- ja Pakkahuoneen edustalla osoitteessa Katajanokanlaituri 4. Kaavaratkaisu mahdollistaa nelikerroksisen, puurakenteisen liike- ja toimitilarakennuksen rakentamisen alueelle. Suunnittelu on käynnistynyt Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varman saatua kehittämisvarauksen Eteläsatama-lahden rannalla sijaitsevalle alueelle pääkonttorin rakentamiseksi. Rakennuksen tuleva pääkäyttäjä on Stora Enso Oyj. Lisäksi rakennukseen on tarkoitus sijoittaa muuta toimistotilaa sekä liike- ja toimistotilaa kuten hotelli. Kaavaehdotuksessa tontti on merkitty K- eli liike- ja toimistorakennusten korttelialueeksi. Hotellirakentamisen osuus saa olla enintään 2/3 maan pinnan yläpuolelle rakennettavasta kerrosalasta. Rakennuksen suurin sallittu kerroskorkeus voi olla neljä kerrosta. Rakennuksen suunnittelusta järjestettiin kansainvälinen arkkitehtuurikutsukilpailu, joka ratkesi kesäkuussa 2020 ja kaavaehdotus perustuu kilpailun voittaneeseen ehdotukseen ”Spring” (Anttinen Oiva Arkkitehdit Oy). Uutta toimisto- ja liikekerrosalaa on yhteensä 18 950 k-m², josta 16 750 k-m² voidaan rakentaa maan pinnalle ja 2 200 k-m² maan alle kellarin tasoon.

Kaupunginmuseo toteaa, että Helsingin Eteläsatama on arvokas kulttuuriympäristö pääkaupungin keskeisenä ja symbolisesti arvokkaana paikkana. Mereltä Helsinkiä kohti avautuva näkymä on määritelty kansallismaisemaksi. Tässä maisemassa Katajanokka muodostaa sen itäisivun. Alue on myös osa Suomenlinnan Unescon maailmanperintökohteen puskurivyöhykettä. Kaavoitettava alue on osa Katajanokan vanhan alueen valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009).

Katajanokan satamatoiminta on peräisin 1800-luvun lopulta ja 1900-luvun alusta, kun alueen eteläranta muodostettiin 1895 asemakaavassa satamaksi suoraviivaisen koordinaatiston avulla. Katajanokalle 1900-luvun alussa rakentunut jugendia edustava asuinkerrostaloalue on poikkeuksellisen yhtenäinen ja hyvin säilynyt kokonaisuus. Kaava-alueen läheisyyteen sijoittuu merkittäviä kulttuurihistoriallisia ja raken-

1.2.2021

nustaiteellisesti arvokkaita rakennuksia, kuten kaavoitettavan tontin koillispuolella sijaitseva tulli- ja pakkahuone (Gustaf Nyström 1901). Suunnittelualueen läheisyydessä sijaitsevat myös mm. entinen rahapaja (August Boman 1864) ja entinen ulkoministeriön virastotalo (Olli-Pekka Jokela 1993). Katajanokan satamatoiminnasta muistuttavat edelleen sataman varastorakennukset ja niiden takana kohoavat korkeammat makasiinit, laiturirakennelmat ja satamaan kiinnittyvät laivat. Satama-alueen modernisoinnin yhteydessä 1950-luvulta lähtien rantaan rakennettiin kolme uutta varastorakennusta (nykyiset K6 ja K7 sekä purettu K5 eli Kanavaterminaali). Satama on ollut 1970-luvulta lähtien pääasiassa matkustajaliikenteen käytössä. Satamarakennusten tiilijulkisivut ovat luoneet rantaan yhtenäisen vyöhykkeen. Rannan edusta on uudistumassa ja sen luonne muuttumassa pääasiassa liike- ja toimilarakennusten alueeksi, jossa yhtenäinen suunnitteluajattelu ei enää toteudu. Katajanokanlaituri 4 tontilta puretaan nykyinen rakennus K6 uudisrakennuksen tieltä.

Kaupunginmuseo katsoo, että Eteläsataman Katajanokanlaiturin suunnittelu on erityisen vaativa tehtävä pääkaupungin merellisen julkisivun vaalimisen ja toisaalta kehittämisen kannalta. Uuden rakentamisen tulee sopeutua kaupunkikuvaan laadukkaana ja olemassa olevaa kunnioittavana. Asemakaava-aineiston mukana on Anttinen Oiva Arkkitehdit Oy:n laatima viitesuunnitelma (päiväty 12.10.2020) Katajanokanlaituri 4 uudisrakennuksesta. Uudisrakennus on rakenteiltaan puurakennus ja sen julkisivumateriaalin tulee kaavan mukaan olla pääosin lasia ja kiviaineinen. Lisäksi rakennuksen julkisivujen tulee olla käsittelyltään, materiaaleiltaan sekä yksityiskohdiltaan sopia osaksi arvokasta ympäristöään ja muodostaa luonteva jatke Kauppatorin alueen merelle aukeavaan kaupunkijulkisivuun. Julkisivujen jäsentelyssä tulee huomioida rakennuksen asema Merellisen Helsingin kansallismaisemassa.

Kaupunginmuseo katsoo, että uudisrakennus tuo uuden lisän ympäröivään kulttuuriympäristöön erityisesti korkeutensa, arkkitehtuurinsa ja rakennusmateriaaliensa suhteen. Uusi rakennus liittyy värityksensä puolesta enemmän Esplanadin ja Katajanokan puolella Stora Enson pääkonttorin ja ulkoministeriön virastotalon vaaleisiin julkisivuihin kuin Katajanokan satamarakennuksiin. Kaavan liiteaineistossa on havainnekuvia rakennuksen asettumisesta kaupunkikuvassa paikalleen eri suunnista tarkastellen. Kaukonäkymissä uudisrakennus sopeutuu kuitenkin massaltaan ja väritykseltään hyvin ympäristöönsä. Myös lähietäisyydeltä tarkastellen uudisrakennus istuu paikalleen luontevasti.

Museolla ei ole asemakaavaehdotuksesta huomautettavaa.

Lisätiedot**Postiosoite**
PL 17401
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kulttuurijavapaa-aika@hel.fi**Käyntiosoite**
Aleksanterinkatu 16
Helsinki 17**Puhelin**
+358 9 310 1060
Faksi
+358 9 310 36664**Y-tunnus**
0201256-6**Tilinro**
fi0680001200062637
Alv.nro
fi02012566

Helsingin kaupunki

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö
Kulttuuriympäristötiimi,
kulttuuriympäristöpäällikkö

Lausunto

3 (3)

1.2.2021

Johanna Björkman, tutkija, puhelin: +358 9 310 36473
johanna.bjorkman(a)hel.fi

Sari Saresto
kulttuuriympäristöpäällikkö

Postiosoite
PL 17401
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kulttuurijavapaa-aika@hel.fi

Käyntiosoite
Aleksanterinkatu 16
Helsinki 17

Puhelin
+358 9 310 1060
Faksi
+358 9 310 36664

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
fi0680001200062637
Alv.nro
fi02012566